

Kristendommen under forvandling

ved Viggo Mortensen, professor

De nye realiteter

I min efterhånden fire år gamle bog om den religiøse pluralismes indflydelse på den danske kristendom hævede jeg bogens tese op i dens titel: Kristendommen er under forvandling.¹ Det er vel også derfor jeg har fået den titel opgivet som mit foredragstema i dag ved indledningen til denne temadag om *Folkekirken og migrantmenigheder*. Tesen er altså ikke at kristendommen forandrer sig. Det er nemlig en banalitet. Det sker selvfølgelig hele tiden, fordi de omstændigheder, hvorunder den lever, forandrer sig. Kristendommen har derudover et træk, der i særlig grad gør det naturligt, at den ændrer sig. Kristendommen er en inkarnatorisk religion, dvs. den må altid slå rod det sted, hvor den forkyndes og således tage farve af den folkelighed og kultur, som den lever iblandt. Derfor taler man indenfor missionsteologien om kontekstualisering, inkulturering og stedegengørelse som nødvendige elementer i kristendommens udbredelse. Ja, nogen er gået det skridt videre og har sagt, at i grunden er kristendommen slet ikke en religion men en oversættelsesbevægelse. At kristendommen forandrer sig, når den flytter sig, det er som sagt en banalitet. Men min tese var og er den mere radikale, at jeg hævder, at kristendommen i den øjeblikkelige situation står overfor en lige så radikal forvandling, som den den undergik i forlængelse af apostelmødet i Jerusalem omkring år 50. Da blev det afgjort at kristendommen fra at være en jødisk sekt kunne blive en global religion, der henvendte sig til alle mennesker. Paulus fik grønt lys for sin ekspansive missionsstrategi og snart bredte den sig med stor hast såvel mod øst som mod vest og antog i forlængelse heraf nye former.

Tesen er altså, at i dag står vi midt i et tilsvarende skifte med potentielt lige så indgribende konsekvenser for kristendommen. Vi er i gang med at opdage, at kristendommen støbt i den vestlige konstantinske form blot er én mulig form for kristendom; og når kristendommens globale potentiale for alvor indfries vil vi se en forvandlet kristendom. Grunden til denne udvikling er, at vi er konfronteret med nogle nye realiteter. Hvis man kun vil bruge et ord om disse realiteter, så bliver det globalisering; men det kan selvfølgelig også udtrykkes mere nuanceret, og så kan man opstille en liste over de push og pull faktorer, som påvirker situationen her i begyndelsen af det 21. århundrede. Det er:

- globalisering med dens tro følgesvend lokaliseringen,
- modernisering og den deraf følgende rationalisering,
- sekularisering og den dermed sammenhængende
- de-sekularisering eller genkomst af religionen,
- medialisering, der fremmer eventkulturen
- markedsgørelse, - også af religion

¹ Viggo Mortensen: Kristendommen under forvandling. Pluralismen som udfordring til teologi og kirke. Univers. Højbjerg 2005.

- individualisering og privatisering.

Alle disse faktorer påvirker hver for sig og tilsammen os alle sammen; og de påvirker også den måde, hvorpå vi lever vores religiøse liv. Det helt kontante resultat af denne udvikling er en vækst i *pluralismen*. Pluralisme betyder, at der er mere, her altså mere eller flere udgaver af religion, hvorfor religion bliver noget vi vælger.

Man kan illustrere den samme udvikling ved hjælp af tal. Her er nu som eksempel aftrykt den opstilling, der giver et indtryk af udviklingen inden for kristendommen i perioden 1800 til 2025 (Fra Missiometrics 2007. International Bulletin of Missionary Research 2007/1)

.

Global Table 5. Status of global mission, presence and activities, AD 1800–2025.

Column: 1 2	3	4	5	6	7	8	9
Year:	1800	1900	1970	mid-2000	Trend % p.a.	mid-2007	2025
GLOBAL POPULATION							
1. Total population	903,650,000	1,619,625,000	3,696,594,000	6,085,572,000	1.20	6,615,848,000	7,905,234,000
2. Urban dwellers (urbanites)	36,146,000	232,695,000	1,336,655,000	2,873,249,000	2.03	3,306,696,000	4,616,329,000
3. Rural dwellers	867,504,000	1,386,930,000	2,359,939,000	3,212,323,000	0.43	3,309,152,000	3,288,905,000
4. Adult population (over 15s)	619,000,000	1,073,621,000	2,315,770,000	4,257,127,000	1.62	4,763,408,000	5,995,477,000
5. Literates	123,800,000	296,146,000	1,478,531,000	3,263,248,000	1.67	3,664,358,000	5,053,723,000
6. Nonliterates	495,200,000	777,475,000	837,239,000	993,879,000	1.45	1,099,050,000	941,754,000
WORLDWIDE EXPANSION OF CITIES							
7. Metropolises (over 100,000 population)	40	300	2,400	4,050	1.84	4,600	6,500
8. Megacities (over 1 million population)	1	20	161	402	1.94	460	650
9. Urban poor	18 million	100 million	650 million	1,400 million	3.07	1,730 million	3,000 million
10. Urban slum-dwellers	3 million	20 million	260 million	700 million	3.32	880 million	1,600 million
GLOBAL POPULATION BY RELIGION							
11. Total of all distinct organized religions	700	1,000	6,000	9,900	1.65	11,100	15,000
12. Christians (total all kinds) (=World C)	204,980,000	558,153,000	1,238,712,000	2,015,551,000	1.23	2,195,529,000	2,688,650,000
13. Muslims	90,500,000	199,914,000	548,097,000	1,199,609,000	1.81	1,359,745,000	1,811,108,000
14. Hindus	108,000,000	203,003,000	462,429,000	807,631,000	1.37	888,300,000	1,077,600,000
15. Nonreligious	300,000	3,024,000	532,397,000	775,629,000	0.21	787,236,000	813,884,000
16. Chinese universalists	310,000,000	380,007,000	231,866,000	368,465,000	0.74	388,098,000	431,175,000
17. Buddhists	69,400,000	127,077,000	233,004,000	364,657,000	0.82	386,023,000	453,040,000
18. Ethnoreligionists	92,000,000	117,537,000	163,889,000	241,362,000	1.21	262,502,000	285,885,000
19. Atheists	10,000	226,000	165,391,000	150,717,000	0.31	154,019,000	152,676,000
20. New-Religionists (Neoreligionists)	0	5,951,000	78,324,000	101,416,000	0.65	106,124,000	117,572,000
21. Sikhs	1,800,000	2,962,000	10,617,000	23,571,000	1.53	26,210,000	32,282,000
22. Jews	9,000,000	12,292,000	15,097,000	14,299,000	0.87	15,193,000	17,166,000
23. Non-Christians (=Worlds A and B)	698,670,000	1,061,472,000	2,457,882,000	4,070,021,000	1.19	4,420,319,000	5,219,584,000
GLOBAL CHRISTIANITY							
24. Total Christians as % of world (=World C)	22.7	34.5	33.5	33.1	0.03	33.2	34.0
25. Affiliated Christians (church members)	195,680,000	521,664,000	1,128,549,000	1,906,936,000	1.23	2,077,909,000	2,555,599,000
26. Church attenders	180,100,000	469,303,000	885,777,000	1,359,420,000	1.04	1,461,495,000	1,760,568,000
27. Evangelicals	25,000,000	71,726,000	98,358,000	224,559,000	2.04	258,669,000	348,648,000
28. Great Commission Christians	21,000,000	77,731,000	277,153,000	650,094,000	1.13	703,225,000	853,379,000
29. Pentecostals/Charismatics/Neoecharismatics	0	981,000	72,223,000	525,599,000	1.98	602,792,000	798,320,000
30. Average Christian martyrs per year	2,500	34,400	377,000	160,000	1.12	173,000	210,000
MEMBERSHIP BY 6 ECCLESIASTICAL MEGABLOCS							
31. Roman Catholics	106,430,000	266,568,000	665,484,000	1,055,498,000	1.14	1,142,968,000	1,353,674,000
32. Independents	400,000	7,931,000	96,926,000	377,830,000	2.12	437,673,000	602,190,000
33. Protestants	30,980,000	103,025,000	211,054,000	346,889,000	1.53	385,815,000	497,703,000
34. Orthodox	55,220,000	115,844,000	139,646,000	214,091,000	0.42	220,488,000	236,364,000
35. Anglicans	11,910,000	30,571,000	47,409,000	75,335,000	1.33	82,632,000	109,690,000
36. Marginal Christians	40,000	928,000	11,100,000	29,500,000	2.53	35,133,000	49,775,000
MEMBERSHIP BY 6 CONTINENTS, 21 UN REGIONS							
37. Africa (5 regions)	4,330,000	8,756,000	117,138,000	353,225,000	2.40	417,001,000	634,611,000
38. Asia (4 regions)	8,350,000	20,781,000	96,381,000	306,446,000	2.07	353,822,000	486,035,000
39. Europe (including Russia; 4 regions)	171,700,000	368,209,000	467,940,000	531,285,000	0.04	525,124,000	521,313,000
40. Latin America (3 regions)	14,900,000	60,027,000	263,561,000	479,475,000	1.31	525,162,000	634,198,000
41. Northern America (1 region)	5,600,000	59,570,000	168,942,000	215,593,000	0.52	223,621,000	252,793,000
42. Oceania (4 regions)	100,000	4,322,000	14,586,000	20,909,000	1.16	22,668,000	26,642,000
CHRISTIAN ORGANIZATIONS							
43. Denominations	500	1,900	18,800	33,800	2.07	39,000	55,000
44. Congregations (worship centers)	150,000	400,000	1,450,000	3,448,000	1.50	3,826,000	5,000,000
45. Service agencies	600	1,500	14,100	23,000	1.77	26,000	36,000
46. Foreign-mission sending agencies	200	600	2,200	4,000	1.63	4,480	6,000
CONCILIARISM: ONGOING COUNCILS OF CHURCHES							
47. Confessional councils (CWCs, at world level)	20	40	150	310	1.75	390	600
48. International councils of churches	0	10	36	59	1.10	64	80
49. National councils of churches	0	19	283	598	1.50	660	870
50. Local councils of churches	0	70	2,600	9,000	2.20	10,500	15,500
CHRISTIAN WORKERS (clergy, laypersons)							
51. Nationals (citizens; all denominations)	900,000	2,100,000	4,600,000	10,900,000	1.08	11,751,000	14,000,000
52. Men	800,000	1,900,000	3,100,000	6,540,000	0.85	6,939,000	8,000,000
53. Women	100,000	200,000	1,500,000	4,360,000	1.42	4,812,000	6,000,000
54. Aliens (foreign missionaries)	25,000	62,000	240,000	420,000	1.09	453,000	550,000
55. Men	21,000	47,000	160,000	240,000	0.47	248,000	270,000
56. Women	4,000	15,000	80,000	180,000	1.88	205,000	280,000
CHRISTIAN FINANCE (in US\$, per year)							
57. Personal income of church members, \$	40 billion	270 billion	4,100 billion	15,230 billion	0.74	16,400 billion	26,000 billion
58. Giving to Christian causes, \$	1 billion	8 billion	70 billion	270 billion	4.60	370 billion	870 billion
59. Churches' income, \$	950 million	7 billion	50 billion	108 billion	3.78	140 billion	300 billion
60. Parachurch and institutional income, \$	50 million	1 billion	20 billion	162 billion	5.13	230 billion	570 billion
61. Cost-effectiveness (cost per baptism, \$)	7,500	17,500	128,000	330,000	2.80	349,000	650,000
62. Ecclesiastical crime, \$	100,000	300,000	5,000,000	16 billion	5.77	24 billion	65 billion
63. Income of global foreign missions, \$	25,000,000	200,000,000	3.0 billion	15 billion	5.70	22 billion	60 billion
64. Computers in Christian use (numbers)	0	0	1,000	328 million	5.90	490 million	1,200 million
CHRISTIAN LITERATURE (titles, not copies)							
65. Books about Christianity	75,000	300,000	1,800,000	4,800,000	3.08	6,175,000	11,800,000
66. Christian periodicals	800	3,500	23,000	35,000	4.30	47,000	100,000
SCRIPTURE DISTRIBUTION (all sources, per year)							
67. Bibles, p.a.	500,000	5,452,600	25,000,000	53,700,000	4.96	75,346,000	180,000,000
68. Scriptures, including gospels, selections	1,500,000	20 million	281 million	4,600 million	1.07	4,720 million	6,000 million
69. Bible density (copies in place)	20 million	108 million	443 million	1,400 million	1.97	1,600 million	2,280 million
CHRISTIAN BROADCASTING							
70. Total monthly listeners/viewers	0	0	750,000,000	2,150,000,000	2.31	2,522,000,000	3,800,000,000
CHRISTIAN URBAN MISSION							
71. Non-Christian megacities	1	5	65	226	1.14	245	300
72. New non-Christian urban dwellers per day	500	5,200	51,100	129,000	1.78	146,000	200,000
73. Urban Christians	5,500,000	159,600,000	660,800,000	1,160,000,000	1.59	1,295,000,000	1,720,000,000
CHRISTIAN EVANGELISM							
74. Evangelism-hours per year	600 million	5 billion	25 billion	165 billion	3.86	220 billion	425 billion
75. Hearer-hours (offers) per year	900 million	10 billion	99 billion	938 billion	6.23	1,430 billion	4,250 billion
76. Disciple-opportunities (offers) per capita per year	1	6	27	154	4.95	216	538
WORLD EVANGELIZATION							
77. Unevangelized population (=World A)	674,350,000	879,672,000	1,641,300,000	1,722,011,000	1.03	1,850,402,000	2,156,012,000
78. Unevangelized as % of world	74.6	54.3	44.4	28.3	-0.17	28.0	27.3
79. World evangelization plans since AD 30	160	250	510	1,500	2.80	1,820	3,000

Kristendommen flytter sig mod Syd

Det første man lægger mærke til, når man kigger lidt nærmere på tallene i tabellen er den enorme vækst i befolkningstallet, som kloden har skullet lægge ryg til i det 20. århundrede. Det er den faktor, der mere end nogen anden har bestemt udviklingen. Den er baggrunden for krige, katastrofer og folkebevægelser, og den har lagt et uhyre pres på jordens økosystemer. Befolkningstilvæksten har også ført til at mennesker bor og lever anderledes. Mere end halvdelen af jordens befolkning bor i byer. I jagten på bedre levevilkår forlader mennesker landområder og søger til byerne, og vi får en enorm vækst i de megabyer, der i deres slum optager de fattige. Idet befolkningstilvæksten har påvirket udviklingen som helhed har den også været meget vigtig i relation til religionernes udvikling. På grund af globaliseringen flytter mennesker på sig; og når mennesker flytter sig, flytter deres kultur og religion med. Når religioner kommer til nye egne og bliver blandet med andre kulturer og trosformer, så ændrer de sig. Lad mig give et eksempel. Når en student kom til min forgænger og sagde: "Jeg er interesseret i hinduisme. Hvad skal jeg gøre?" Så ville min forgænger sige: "Jamen du ved da nok, at hinduerne bor i Indien, så jeg synes du skal tage til Indien og studere hinduisme der". Hvis en student kommer til mig og siger, at han eller hun er interesseret i hinduisme, så vil jeg give vedkommende valget mellem Brande og Herring, for det er her hinduerne i vort nabolag bor. De, der kender den åndelige geografi for de to byer, vil finde det ekstra ironisk, at det er i byer der har været set som højborg for pietistisk kristendom i Danmark, at der nu er centre for hinduisme i Danmark. Det skyldes, som man vil vide, migrationsbevægelser. På den måde bliver de fleste religioner globale; de findes også andre steder end i deres oprindelseslande.

For kristendommen gælder det i særlig grad, idet den faktisk kæmper for sin overlevelse i sit oprindelsesland Israel/Palæstina, mens den er så godt som forsvundet fra de områder (Kappadokien, det nuværende Tyrkiet), hvortil Paulus' første mission gik og som udviklede sig til at blive kerneområder for skabelsen af kristendommen (jf. de økumeniske konciler). Analyserer man tallene (se spalte 37, 38, 39), bliver det klart, at kristendommen i det 20. århundrede har flyttet sig mod Syd. I samme tidsrum har islam flyttet sig mod vest, og de østlige religioner har spredt sig over det hele. Ser man således efter vækst inden for kristendommen, skal man kigge mod Syd. Samtidig viser tallene også klart, at kristendommen går tilbage i Nord. Man kan slet ikke holde takt med befolkningstilvæksten, bl.a. fordi befolkningstilvæksten i Vesteuropa skyldes indvandring, idet Vesteuropæerne selv ikke føder nok børn til at reproducere sig selv. Samtidig oplever man i europæiske kernelande som England, Tyskland og Frankrig en massiv udtrædelsesbølge inden for de etablerede nationale kirker. Det er baggrunden for, at Europa mere og mere betragtes som et område for mission. I statistikken optræder et tal på ca. 112.000 personer, som er missionærer i Europa. Afrika og Asien, de gamle kontinenter der var genstand for kristen mission, sender nu flere missionærer til andre dele af verden end de modtager. For Danmark har Barrett og Johnson opgivet tallene til, at vi udsender 630 missionærer, men modtager 1500 (IBMR 2007/1, p. 31). Fænomenet benævnes undertiden 'returmission' eller 'mission in reverse'. Men i grunden er det blot den logiske følge af, at globaliseringen har ramt religionen. Tidligere i missionsbevægelsens historie havde kristen mission én retning. Den gik fra Nord til Syd. Der var sendende kirker i Nord, der delte deres ressourcer og personel med kirker i Syd. Det udviklede man sig væk fra allerede med talen om 'mission på seks kontinenter'. Og nu er retningen for kristen mission

langt fra givet. På spørgsmålet 'hvortil', hvor er missionen rettet hen, må man under indtryk af globaliseringen svare: Fra alle steder til alle steder.

Når religioner flytter sig forandrer de sig

Når religioner flytter sig, så forandrer de sig. Den kristne missionshistorie giver et utal af eksempler herpå. Det er måske nok i særlig grad tilfældet inden for kristendommen, idet den er en inkarnatorisk religion, som med nødvendighed må kontekstualisere sig og antage farve af de omgivelser, hvori ordet forkyndes. Men det gælder også en række af de andre religioner, at de viser sig tilpasningsduelige i nye omgivelser; de indretter sig med forandringer til følge. I skemaet (linie 27, 28, 29) kan man se, at den form for kristendom, der vokser og udbreder sig er den evanglikale og pentekostale, dvs. en anden kristendomsform end den, vi i Nord er vant til. Den pentekostale kristendom var det 20. århundredes kristne vækstbevægelse. Dermed understreges det generelle princip, at når kristendommen flytter sig, så forandrer den sig også.

De nye realiteter er altså: Kristendommen er under forvandling; den blev i dens vestlige udformning støbt i en konstantinsk form, som nu under indtryk af globaliseringen er under nedbrydning, hvorved det endegyldigt bliver klart, at kristendommen er en global religion, der bestandig er på vej og i øjeblikket flytter den sig mod Syd; og når den flytter sig, forandrer den sig.

Alt dette betyder, at også den kirkelige scene i Europa er under forandring. Hvad stiller man op i forandringens tid? Nogle stritter imod, mens andre tilpasser sig. Og da udviklingen går i mange forskellige retninger, så bliver de former, vi ser, også meget forskellige. Meget løber dog sammen i en voksende forståelse for, at noget må gøres for at formidle evangeliet til nye grupper, på nye måder og i en ny form. Med andre ord: Tiden råber på mission.

Nu er de kristne i Europa jo en blandet flok; både de ortodokse, katolicismen og lutherdommen har i nogle samfund stadig status af flertalsreligioner, men billedet er ved at skifte, og de fleste kirker i Europa ser sig selv som mindretalskirker. Nogle imødeser denne udvikling med fortrøstning; de mener, det er det rigtige for en kirke at befinde sig i marginen, for så kan den bedre solidarisere sig med de marginaliserede. Mens andre har sværere ved at opgive tanken om et kristent Europa.

Det bemærkelsesværdige er, at der også langt ind i flertalskirkerne er en voksende forståelse for, at uden mission og evangelisering går det ikke. Budskabet skal simpelthen fortælles videre, rygtet skal spredes, vidnesbyrdet aflægges! Ellers kommer kristendommen kun til at overleve som lommer i et flerreligiøst hav. Der er mange eksempler på, hvordan kirkerne i Europa kaster sig ud i den opgave. Det hedder noget forskelligt: Nye Udtryk (Fresh Expressions) i England; levende menigheder i Norge; diverse missions- og evangelisationsinitiativer sættes i værk i mange europæiske lande. Der er tale om en næsten frenetisk aktivitet. En voksende ny selvbevidsthed er også at spore blandt i hvert fald nogle af kirkernes repræsentanter. Vi er her endnu, og vi satser på at være her også i fremtiden, synes grundstemningen at være. Men alligevel er fornemmelsen af, at vi i Europa lever i kristelige nedgangstider svær at blive kvit. Men

hvordan det vil gå er ikke let at sige, for der foregår i disse år en kamp om det symbolske rum i Europa. Og det er vel ikke umuligt at forestille sig, at denne kamp vil revitalisere noget af den energi, der tidligere gjorde kristendommen til Europas mest dynamiske religion.

De nye stemmer

Det er ind i dette mix af forskellige udviklingslinier, at de nyankomne kan komme til at spille en afgørende rolle. Som den nye undersøgelse dokumenterer så er der vækst i migrantmenighederne. Den kristendom, som trives i disse migrantmenigheder, er som regel af en anden art end den folkekirkelige og stiller dermed den økumeniske samtale og samarbejde over for nye udfordringer. Nogle af de nytilkomne ser det som deres opgave at genkristne Europa, hvorfor de er aktive i mission. I disse år kommer der således mange missionærer *til* Europa; dog er det stadig sådan, at der sendes flere missionærer ud *fra* Europa.² Men kan "Resten" redde "Vesten"?

Klart er det, at med de nye migrantmenigheder har vi fået tilføjet et dynamisk element til billedet af kristendommen i Danmark. Disse menigheder er meget forskellige. Der er en række helt traditionelle menigheder hjemmehørende i et af de gamle vesteuropæiske kirkesamfund, katolikker, reformerte eller lutherske, f.eks. fra de nordiske lande. Der er menigheder oprindeligt hjemmehørende i centraleuropas og mellemøstens ortodokse og orientalske kirker. Der er menigheder, der lever en mere åndsbåren kristendom af pentekostal og karismatisk tilsnit, en del med udspring i Afrika, hvor tungetale og helbredelser undertiden spiller en stor rolle. Og der er nykristne menigheder, idet konverterede ofte foretrækker at danne egne menigheder.

Det er et afgørende økumeniske nybrud, at nu findes kristenhedens gamle kirkesamfund, de ortodokse og orientalske kirker, som levende menigheder midt i blandt os. Dertil kommer de mange menigheder af pentekostal og karismatisk tilsnit, der repræsenterer en fromhedsform, som opleves som udfordrende for mange medkristne.

Fælles for migrantmenighederne er, at de har dannet deres egen menighed, fordi de ikke føler sig hjemme i Den danske Folkekirke. De fleste omtaler Folkekirken med respekt, og mange nyder godt af lokale folkekirkemenigheders velvilje. Men de fleste har oplevet ikke at blive taget imod, når de kom til en folkekirkelig gudstjeneste. Nogle har dog også vist dem tillid, men det har som regel krævet, at den nytilkomne har været ihærdig og vedholdende.

² David B. Barrett & Todd M. Johnson angiver tallene for 2007. Europa sender 203.211 missionærer ud og modtager 111.829. Danmark modtager langt flere missionærer, nemlig 1500 end vi sender ud, nemlig 630. *International Bulletin of Missionary Research* Vol 31, No 1. 2007, p. 31. Hvorledes disse tal er indsamlet fremgår ikke klart, hvorfor denne statistik må tages med et gran salt.

Der er også en grundlæggende undren over og en manglende forståelse for den måde Folkekirken er kirke på. Prædikenerne er for kedelige, salmesangen for spag, bønnerne for forudsigelige, fællesskabet ikke eksisterende. Derudover har man svært ved at forstå kirkens stilling til skilsmisse og gengifte, homoseksualitet samt præster, der ikke tror på Gud. Det må jo også siges at være et kors for tanken eller som Niels Hausgaard siger: Det er den slags ting som gør satire vanskelig.

Kan "resten" redde "Vesten"?

Det er da også netop på de nævnte punkter, at migrantmenighederne udskiller sig. Prædikenerne er i hvert fald i formen langt mere livlige og afleveringen mere levende. Manuskripter er som regel bandlyst. Det dogmatiske indhold er ikke nødvendigvis tyngende, men prædikenen vil som regel være gearret til de konkrete problemer, som migranterne står i. Salmesangen er mere støjende, ofte forstærket elektrisk og ledsaget af trommer. Men teksterne og musikken er enkel og kræver ikke stor tilvæning. Bønnerne er lange, personlige og konkrete. Og fællesskabet er til at tage at føle på. Det fremmes ikke bare af gudstjenesteformen, hvor der er liturgiske led, hvor man hilser på hinanden eller bliver introduceret. Men det fremgår først og fremmest af den sammenhæng gudstjenesten udfolder sig i. Gudstjenesten er ikke en enestående begivenhed, men ofte en af flere muligheder for at komme sammen i ugens løb. Desuden findes der ikke en gudstjeneste i en migrantmenighed uden kirkekafe eller andet socialt fællesskab i forbindelse hermed. For mange bliver migrantmenigheden en erstatning for den familie, de har mistet eller som de ikke er sammen med nu. Man støtter hinanden, hjælper hinanden med at finde sig til rette i de nye omgivelser. Uformelle netværk med basis i menigheden træder i funktion, når nogen skal hjælpes i arbejde eller på anden måde skal støttes under bestræbelserne på integration. Religionen bliver for disse mennesker integreret i deres hverdag på en måde, som er uvant for de fleste folkekirkekristne. Religionen bliver brugbar, anvendelig og konkret. Den bliver godt for noget, for at komme frem i verden, for at få børnene opdraget og udstyret, så de kan overleve integrationen i det danske samfund, eller blot for at klare dagen og vejen.

I de fleste tilfælde har vi indenfor migrantmenighederne at gøre med mennesker med en stærk kristen identitet, som ønsker at dele deres kristentro med andre, - i første omgang landsmænd og ligesindede, men i mange tilfælde også med danskerne. Mange har som mål at integrere flere etnisk danskere i deres menighed. I første omgang kræver det måske lidt overvindelse fra den gamle kristenheds side at acceptere at blive udsat for mission. Skal ægget lære hønen? Vi med vores lange historie, store tradition og Grundtvigs salmer har svært ved at lade os sige, at vi ikke er verdensmestre, men at vi tværtimod er ved at falde på halen. Men skal vi være i stand til at tage imod den inspiration, som kan udgå fra de nye menigheder, så er det nødvendigt, at vi først gør den indrømmelse, at vi måske ikke i alle henseender og altid har forvaltet vort pund, også det kristelige, på bedste måde. Gøres den indrømmelse, så er vejen banet for en fri udveksling af ideer og meninger, inspiration og rituel praksis. Ikke at man blot kan overtage, hvad der kommer. Nogen gange kan man lade sig inspirere af det, som man ser det i gospel-, forbøns og helbredelsesgudstjenester. Men vigtigere end dette konkrete er måske, om man kan lade sig smitte af det engagement, den aktivitet og frem for alt den glæde, som ofte stråler ud fra de nye menigheder.

Og så kan man jo i mellemtiden hjælpe, hvor man kan. Mange af de nye kirker kæmper med at få ressourcerne til at strække til, det gælder de pekuniære og de personalemæssige. Folkekirken har et problem med at nå de nye befolkningsgrupper. Der skulle være mulighed for i højere grad at dele ressourcerne.

Migrantmenighedernes fremtid afhænger af, hvilke vilkår det danske samfund og den etablerede kirke kan byde dem. Kan de få visum til deres præster og forkyndere? Kan de finde egnede lokaler til at samles i? Kan de få økonomien til at hænge sammen? Vil de efterhånden også tiltrække etniske danskere i større tal? Det vil i den sammenhæng være vigtigt, om man fra såvel samfundets som kirkens side kan komme frem til at se på dem, ikke som en byrde og en krævende opgave, men som en ressource og et spændende tilskud. Når de føler, at de bliver set, så vil de også friere kunne bidrage til det fælles.

Hvad migrantmenighederne først og fremmest gør, er at minde om, hvor vigtigt sprog og kultur er for formidling af kristendom. Hvad der ret skal gå til hjertet må formuleres på moders mål; og hvad der skal blive til sand opbyggelse må formidles i kulturelle rammer, som man kender og føler sig tryk ved. Derfor antager religionen en særlig rolle i den proces, hvor man står i malstrømmen mellem forskellige kulturer. Så nej, "resten" kan ikke redde "Vesten". Der er nogle barrierer for integration; det er vores lange historie og den syntese af folkelighed, nationalitet og kristendom, som det danske samfund er bygget på.

Men derfor kan vi jo godt lære af hinden og modtage inspiration fra hinanden. Lad mig som afslutning give to eksempler. I øjeblikket er forholdet naturligt nok præget af nogle fordomme. Sådanne fordomme kan kun overkommes ved et uddybet kendskab. Og kendskab kan sommetider give venskab. Et sted at begynde vil være at fokusere på det vi har fælles. Og det er jo først og fremmest Bibelen. Vore traditioner er forskellige, vores liturgier etc. Men vi vil alle sammen beråbe os på Bibelen; også her er der forskelle. I mange migrantmenigheder vil man læse Bibelen ud fra en tillidshermenutik, mens megen læsning af Bibelen i Folkekirken er gået igennem den historiske kritisk ildbæk og derfor har karakter af en mistillidshermenutik. Det ville være oplagt at etablere et fælles forpligtende bibelstudiekredsarbejde mellem migrant og folkekirkemenigheder.

Der er i mange migrantmenigheder en stor interesse for og engagement i mission. Det ville være oplagt at bruge denne interesse til at bringe mission også centralt på dagsordenen i Folkekirken. Ved at beskæftige sig med mission får man blik for kristendommens mangfoldige skikkelser. Mission er sendelse, men det er også mission at modtage. Og i Folkekirken mangler vi at udvikle en gæstfrihedens teologi. Det ville føre til en mere mangfoldig kirke.
